

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.018.03.2019

Pani
Olga Tomaszewska
Dyrektor
Szkoły Podstawowej Nr 9
im. Generała Józefa Wybickiego w Wejherowie
os. 1000-lecia Państwa Polskiego 15
84-200 Wejherowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/028 Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 9 im. Generała Józefa Wybickiego w Wejherowie; os. 1000-lecia Państwa Polskiego 15, 84-200 Wejherowo (dalej: „Szkoła”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Olga Tomaszewska, Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 9 im. Generała Józefa Wybickiego w Wejherowie, od 1 września 2012 r. (dalej: „Dyrektor”).
Zakres przedmiotowy kontroli	Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 – 2019/2020 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ (dalej: „ustawa o NIK”).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	Mariusz Gromadziński, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/146/2019 z 7 października 2019 r. oraz nr LGD/176/2019 z 5 grudnia 2019 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła zdiagnozowała potrzeby psychologiczne i dydaktyczne wszystkich 11 uczniów będących dziećmi rodziców powracających do kraju oraz dziećmi cudzoziemców (dalej: „uczniowie przybywający z zagranicy”), przyjętych do Szkoły w okresie objętym kontrolą i zapewniła tym uczniom wynikające z diagnoz wsparcie w postaci dodatkowych zajęć z języka polskiego oraz dla jednego ucznia zajęć logopedycznych. Czterem uczniom zapewniono pomoc w formie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (w ramach zajęć dla danego oddziału), a także sześciorgu uczniom w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, które zorganizowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (dalej: „MEN”) z dnia 9 sierpnia 2017 r.³ (dalej: „rozporządzenie w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej”) oraz z dnia 30 kwietnia 2013 r.⁴ Szkoła nie dokumentowała ocen postępów (skuteczności) uczniów w zakresie udzielonej pomocy, niezgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 23 sierpnia 2017 r.⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy”). Zajęcia z języka polskiego oraz wyrównawcze dokumentowano w trzech dziennikach „nauczania indywidualnego – nauka języka polskiego” (dalej: „dziennik”). Do dziennika na rok 2018/2019 w przypadku zajęć prowadzonych przez ośmiu z 16 nauczycieli (50 %) nie wpisywano danych uczniów (146 z 392 pozycji – 37 %). Natomiast w przypadku zajęć prowadzonych przez trzech nauczycieli (19 %) wskazany temat uniemożliwiał identyfikację treści lekcji (162 z 204 pozycji – 79 %).

Uczniów przybywających z zagranicy przyjęto do Szkoły zgodnie z trybem określonym w rozporządzeniu w sprawie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy. Stwierdzono jednak, że 55 % zgłoszeń uczniów zawierało dołączone oświadczenia (cztery) o miejscu zamieszkania ucznia (kandydata) i jego rodziców bez klauzuli albo z nieprawidłowo zredagowaną klauzulą (dwa – błędna podstawa prawna ewentualnej odpowiedzialności karnej, błędny wymiar kary), o której mowa w art. 151 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – ustawa prawo oświatowe⁶ (dalej: „ustawa prawo oświatowe”).

Szkoła zapewniła finansowanie zajęć dodatkowych dla uczniów przybywających z zagranicy (języka polski, wyrównawcze), jednak do Gminy Miejskiej Wejherowo (dalej: „Gmina”) przekazywano niepełne dane dotyczące liczby uczniów i ich potrzeb - wnioski do Gminy o zorganizowanie zajęć dla uczniów dotyczyły wyłącznie dodatkowych z języka polskiego, dla ośmiorga z 11 uczniów, w tym nie zawierały informacji o tygodniowym rozkładzie zajęć.

Nauczyciele nie dostosowali programów nauczania języka polskiego oraz innych przedmiotów obowiązkowych (matematyka, historia, geografia, biologia) do potrzeb kształcenia uczniów przybywających z zagranicy. W latach 2017/2018 – 2019/2020 odpowiednio trzech (18 %), siedmiu (30 %), czterech (18 %) nauczycieli podjęło udokumentowane działania polegające na dostosowywaniu form i metod pracy z uczniami przybywającymi z zagranicy.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591 ze zm.).

⁴ Rozporządzenie MEN z dnia 40 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591 ze zm.), dalej: „rozporządzenie w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej z 2013 r.”.

⁵ Rozporządzenie MEN z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2017 r. poz. 1655 ze zm.).

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.

Obowiązujący w Szkole „Wewnątrzszkolny system oceniania” (dalej: „WSO”) określony w Statutach Szkoły⁷ z 2017 r. i 2019 r. uwzględniał kwestię oceniania osiągnięć uczniów przybywających z zagranicy, ustanawiając okres dwumiesięcznej karencji - niewystawianiu ocen niedostatecznych oraz obowiązek oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów z uwzględnieniem ich znajomości języka polskiego. Szkoła zrealizowała działania wskazane w Komunikacie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej⁸ w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego (dla dwojga uczniów).

Szkoła zdiagnozowała potrzeby doskonalenia zawodowego nauczycieli w obszarze objętym kontrolą. Dyrektor zapewniła w roku 2017/2018 jednemu nauczycielowi dofinansowanie studiów podyplomowych nauki języka polskiego jako obcego, a następnie zorganizowała szkolenie dla nauczycieli języka polskiego, które prowadził nauczyciel korzystający z wyżej wspomnianej formy doskonalenia. Ponadto na marzec 2020 r. Dyrektor zaplanowała posiedzenie szkoleniowe dla rady pedagogicznej („praca z uczniem innej narodowości”). Motywowała nauczycieli do doskonalenia zawodowego w obszarze „nauczania języka polskiego jako obcego”, efektem czego nauczyciel (języka polskiego) złożył w październiku 2019 r. wniosek o dofinansowanie studiów podyplomowych w kontrolowanym obszarze na kolejny rok szkolny.

Dyrektor realizowała nadzór pedagogiczny w obszarze objętym kontrolą wyłącznie w formie wspomagania nauczycieli (2018/2019 – 2019/2020). W ramach nadzoru prowadziła (2017/2018 – 2018/2019) kontrolę przebiegu nauczania (dzienników), jednak nieskuteczną, gdyż nie ujawniła wykrytych przez NIK nieprawidłowości.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

1.1 Zgodnie z Księgą uczniów liczba kształcących się w Szkole dzieci przybywających z zagranicy według stanu na 30 września⁹ 2017, 2018 i 2019 r. wyniosła: 10, 13, 16¹⁰, w tym liczba uczniów cudzoziemców¹¹: pięcioro, sześcioro¹², siedmioro¹³. Liczby te były zgodne z danymi wprowadzonymi do SIO.

Liczba uczniów korzystających w latach 2017/2018 – 2019/2020 z bezpłatnej nauki języka polskiego zgodnie z dziennikami ww. zajęć wyniosła odpowiednio¹⁴: dziewięcioro, 14, 16. Wprowadzone do SIO dane dotyczące lat 2017/2018 i 2019/2020 były zgodne ze stanem faktycznym wynikającym z dzienników. Dane w SIO za rok 2018/2019 nie zostały zaktualizowane (wprowadzone) w odniesieniu do jednego ucznia przybywającego z zagranicy w zakresie informacji o okresie korzystania z dodatkowych zajęć z języka polskiego.

(akta kontroli str. 5-92, 360-497, 1078-1081)

Dyrektor informowała Gminę o liczbie uczniów przybywających z zagranicy uczęszczających do Szkoły poprzez: dane wprowadzane do SIO, arkusze

⁷ Statut z 2017 r. przyjęty 22 listopada 2017 r. oraz Statut z 2019 r. przyjęty 1 października 2019 r. (dalej: „Statut z 2017 r.”, „Statut z 2019 r.”).

⁸ Z 1 września 2017 r., z 20 sierpnia 2018 r.

⁹ 2016 r.: czworo.

¹⁰ Liczba uczniów Szkoły według stanu na 30 września 2016 r., 2017 r., 2018 r. 2019 r. wyniosła odpowiednio: 758, 854, 955, 958 (uczniowie przybywający z zagranicy stanowili: 0,53 %, 1,17 %, 1,36 %, 1,67 % ogólnej liczby uczniów Szkoły).

¹¹ 2016 r.: dwoje.

¹² Sześcioro uczniów oraz jeden wychowanek oddziału przedszkolnego.

¹³ Siedmioro uczniów oraz jeden wychowanek oddziału przedszkolnego.

¹⁴ W roku 2016/2017 – zgodnie z Księgą uczniów i dziennikami zajęć: czworo uczniów.

organizacji Szkoły (dalej: „arkusz”) na lata 2018/2019 i 2019/2020 oraz wnioski o wyrażenie zgody na zorganizowanie uczniom przybywającym z zagranicy dodatkowych zajęć z języka polskiego.

Zatwierdzony przez Gminę arkusz na 2017/2018 nie uwzględniał prowadzenia zajęć dodatkowych z języka polskiego dla uczniów Szkoły przybywających z zagranicy. Zatwierdzone przez Gminę arkusze na lata 2018/2019¹⁵ i 2019/2020¹⁶ zawierały informację o wymiarze „zajęć dla obcokrajowców”/”godzin dla obcokrajowców” wynoszącym odpowiednio: 22 godziny i 29 godzin.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor złożyła do Gminy trzy wnioski o zorganizowanie dla ośmiorga uczniów przybywających z zagranicy dodatkowych zajęć z języka polskiego:

- 3 października 2017 r., w wymiarze pięciu godzin tygodniowo dla każdego z trojga uczniów objętego wnioskiem oraz jednego wychowanka oddziału przedszkolnego Szkoły, przybywających z zagranicy, którzy rozpoczęli naukę w Szkole we wrześniu 2017 r. oraz prośbę o kontynuację ww. zajęć w wymiarze pięciu godzin tygodniowo dla każdego z czworga uczniów objętego wnioskiem, którzy rozpoczęli naukę w Szkole przed rokiem 2017/2018 i korzystali z tych zajęć w roku szkolnym 2016/2017.

Gmina pismem z 5 października 2017 r. wyraziła na to zgodę.

- 13 września 2018 r. w wymiarze pięciu godzin tygodniowo dla każdego z czworga uczniów objętego wnioskiem.

Gmina pismem z 26 września 2018 r. wyraziła zgodę na zajęcia z języka polskiego dla czworga uczniów wskazanych we wniosku w wymiarze trzech godzin tygodniowo w roku szkolnym 2018/2019.

- 14 lutego 2019 r. w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla jednego ucznia Szkoły przybywającego z zagranicy - przyjętego 7 stycznia 2019 r.

Gmina pismem z 18 lutego 2019 r. wyraziła zgodę.

Wnioski nie zawierały uzasadnienia merytorycznego, informacji o tygodniowym rozkładzie zajęć oraz czy zajęcia będą realizowane indywidualnie czy grupowo.

Dyrektor wyjaśniła, że dla trojga uczniów przybywających z zagranicy (jeden uczeń przyjęty w II semestrze roku 2018/2019 oraz dwoje uczniów przyjętych we wrześniu roku 2019/2020), zajęcia były organizowane w ramach godzin przewidzianych na ten cel w arkuszu na rok 2018/2019 i 2019/2020.

(akta kontroli str. 5-8, 93-110, 136-139, 1072-1077)

Wydatki związane z kształceniem uczniów przybywających z zagranicy wyniosły w latach 2017 – 2019 ogółem 79,1 tys. zł (odpowiednio: 9,8 tys. zł; 36,3 tys. zł; 33,0 tys. zł), z tego:

- na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego 31,1 tys. zł, (2017 r. – 3,2 tys. zł; 2018 r. – 13,9 tys. zł; 2019 r. – 14,0 tys. zł);
- na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych 44,4 tys. zł, (2017 r. - 5,1 tys. zł; 2018 r. - 20,3 tys. zł; 2019 r. - 19,0 tys. zł);
- na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – zajęcia logopedyczne 1,03 tys. zł (2017 r. – 0,13 tys. zł; 2018 r. – 0,79 tys. zł; 2019 – 0,11 tys. zł);
- na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami przybyłymi z zagranicy 0,26 tys. zł,

¹⁵ Zatwierdzony przez Zastępcę Prezydenta Miasta Wejherowa 29 kwietnia 2019 r.

¹⁶ Zatwierdzony przez Zastępcę Prezydenta Miasta Wejherowa 16 maja 2018 r.

(2017 r. – 0,13 tys. zł; 2018 r. – 0,13 tys. zł, 2019 r. – 0,00 tys. zł.).

(akta kontroli str. 9-36)

1.2 Do Szkoły w latach 2017/2018 – 2019/2020 przyjęto ogółem 11 uczniów przybywających z zagranicy: 2017/2018 – czworo, 2018/2019 - pięcioro, 2019/2020 - dwoje. Dziesięcioro uczniów zostało przyjętych zgodnie z rozporządzeniem w sprawie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy do klas:

- I-szej szkoły podstawowej¹⁷ (dwoje uczniów), na podstawie zgłoszenia rodziców oraz
- do klas II, III, V, VI, VII SP (ośmioro uczniów), na podstawie zgłoszenia rodziców i dokumentów wskazanych w § 2 pkt 3 ww. rozporządzenia (potwierdzające poziom wykształcenia/ukończony etap edukacji w systemie oświaty innych państw), z uwzględnieniem wieku ucznia i opinii rodzica co do jego (ucznia) kwalifikacji do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr.

Jeden uczeń został przyjęty do klasy III gimnazjum na podstawie zgłoszenia rodziców i dokumentów wskazanych w § 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy z 2016 r.¹⁸

Wszyscy ww. uczniowie zostali przyjęci do Szkoły z urzędu, z uwagi na zamieszkiwanie w obwodzie ustalonym dla Szkoły¹⁹. W przypadku czterech ww. uczniów zgłoszenia zawierały dołączone oświadczenie o miejscu zamieszkania ucznia (kandydata) oraz jego rodziców bez klauzuli wymaganej art. 151 ust. 3 ustawy prawo oświatowe, a w przypadku zgłoszenia dwojga uczniów dołączone oświadczenie zawierało klauzulę o treści niezgodnej z wymogami ww. przepisu (wskazano nieprawidłową podstawę prawną ewentualnej odpowiedzialności - art. 233 § 1 zamiast art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny²⁰, wskazano odpowiedzialność za składanie fałszywych zeznań zamiast fałszywych oświadczeń; wskazano wymiar kary do 3 lat pozbawienia wolności, zamiast od 6 miesięcy do 8 lat – szczegółowy opis w części stwierdzone nieprawidłowości).

(akta kontroli str. 111-128)

1.3 W Szkole nie były ustalone szczególne regulacje dotyczące przeprowadzania diagnozy znajomości języka polskiego przez uczniów przybywających z zagranicy i poziomu wiedzy i umiejętności z innych przedmiotów obowiązkowych.

Z wyjaśnień Dyrektor wynika, że informowała o przyjęciu uczniów nowoprzybyłych z zagranicy wychowawców oddziałów, do których uczniowie zostali zakwalifikowani. Wychowawca organizował w ciągu dwóch tygodni spotkanie zespołu nauczycieli prowadzących zajęcia w danym oddziale w celu omówienia wyników obserwacji uczniów. Ponadto Dyrektor wyjaśniła, że stosowane przez nauczycieli narzędzia i metody badania poziomu znajomości języka polskiego i poziomu wiedzy i umiejętności z innych przedmiotów obowiązkowych uczniów przybywających z zagranicy to: obserwacja pracy ucznia na zajęciach lekcyjnych, jego aktywności, wypowiedzi ustnych, zadań domowych, prac pisemnych, itp.

(akta kontroli str. 131-135)

Szkoła organizowała spotkania zespołów oddziałowych przed przydzieleniem uczniom zajęć dodatkowych (język polski, wyrównawcze), których celem było

¹⁷ Dalej: „SP”.

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 września 2016 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2016 r. poz. 1453 ze zm.).

¹⁹ Uchwała Nr VIII/XXIX/328/2017 Rady Miasta Wejherowa z dnia 6 lutego 2017 r. w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą - Prawo oświatowe.

²⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 1950.

omówienie poziomu znajomości języka polskiego i integracji z zespołem klasowym wszystkich uczniów przybyłych z zagranicy. Zespoły oddziałowe w odniesieniu do 11 (100 %) nowoprzybyłych uczniów z zagranicy sporządziły protokoły ze spotkań, których celem było omówienie poziomu znajomości języka polskiego i integracji ucznia z zespołem klasowym. Protokoły zawierały następujące wnioski: potrzeba zorganizowania dodatkowych zajęć z języka polskiego (dla każdego ucznia), potrzeba zorganizowania dodatkowych zajęć wyrównawczych (bez wskazania przedmiotu – dla trojga uczniów, z matematyki dla trojga uczniów, z języka angielskiego dla jednego ucznia).

(akta kontroli str. 140-150)

Dyrektor wyjaśniła, że protokoły zespołów klasowych, dotyczące wyników obserwacji nowoprzybyłych uczniów z zagranicy, były jedynymi dokumentami mającymi wpływ na przydzielenie przez Dyrektora (wnioskowanie do Gminy) uczniom zajęć dodatkowych zajęć.

(akta kontroli str. 136-139)

W Szkole w latach szkolnych 2017/2018 - 2019/2020 wykorzystywano programy nauczania wydawnictw Nowa Era (historia, geografia, biologia) oraz Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe (język polski, matematyka)²¹. Programy te nie były modyfikowane pod względem wymagań programowych, form i metod ich realizacji z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 151-187)

Spośród 17 nauczycieli w roku 2017/2018, 23 nauczycieli w roku 2018/2019 oraz 22 w roku 2019/2020 - uczących języka polskiego, matematyki, historii, biologii, geografii, w roku 2017/2018 trzech (18 %), w roku 2018/2019 siedmiu (30 %), w roku 2019/2020 czterech (18 %), podjęło udokumentowane działania mające na celu dostosowanie metod pracy z uczniami przybywającymi z zagranicy. Działania te polegały na nanoszeniu ręcznie zredagowanych uwag na „Rozkładach materiału” odnoszących się do pracy z uczniami przybywającymi z zagranicy²² oraz opracowywaniu przez nauczycieli we własnym zakresie dokumentów opisujących sposób pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy („Indywidualna nauka języka polskiego jako obcego”²³, „program nauczania”²⁴ i „rozkład materiału”²⁵).

(akta kontroli str. 194-355)

Na potrzeby kształcenia uczniów przybywających z zagranicy dwóch nauczycieli (edukacji wczesnoszkolnej) prowadzących zajęcia z dwójgim uczniów przybywających z zagranicy (jednym uczęszczającym do klasy I oraz II w latach 2018/2019 – 2019/2020 oraz jednym do klasy I w roku szkolnym 2019/2020) udokumentowali korzystanie z materiałów pomocniczych pochodzących ogólnodostępnych storn internetowych²⁶.

(akta kontroli str. 188-193, 300-304)

²¹ Języka polski (Między nami, wyd. GWO), Geografia (Planeta Nowa, wyd. Nowa Era), Biologia (Puls Życia, wyd. Nowa Era), Historia (Wczoraj i dziś, wyd. Nowa Era), Matematyka (Matematyka z plusem, wyd. GWO).

²² Np.: „Zwiększyć ilość godzin na zadanie tekstowe”, „pomoc w doborze argumentów”, „pomoc w zrozumieniu treści lektury”, „wyjaśnić pojęcie Biblii”, „pomoc w korzystaniu ze słownika”, „wydłużenie czasu – nazwiska uczniów”.

²³ Wskazano imię i nazwisko ucznia, rok szkolny, zasady pracy z dzieckiem, np.: „słuchanie z uwagą wypowiedzi nauczyciela”, „wypowiadaniu się płynnie, wyraziście, stosując adekwatne do sytuacji techniki języka mówionego”.

²⁴ Np.: Program nauczania uczniów przybywających z zagranicy dostępny na stronie [edux.pl](https://www.edux.pl).

²⁵ Np.: „Między Francją i Rosją [...] – wydłużyć czas samodzielnej pracy z kartą pracy”, „Sprawdzian [...] – sprawdzić czy uczennica zrozumiała wszystkie polecenia”, „Europa zmierza ku wojnie – Wydłużyć czas samodzielnej pracy z mapą”.

²⁶ „<https://www.superkid.pl/polski-dla-dzieci-jako-jezyk-obcy>”; „<https://edux.pl>”.

1.4 W Szkole nie utworzono w okresie objętym kontrolą oddziałów przygotowawczych, o których mowa w art. 4 pkt 13 ustawy prawo oświatowe.

(akta kontroli str. 21-22, 129-133)

1.5 W obowiązujących w badanym okresie Statutach Szkoły²⁷ wskazano, że pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizuje się „na zasadach określonych w rozporządzeniu.”.

W okresie objętym kontrolą w Szkole wobec 11 nowoprzybyłych uczniów z zagranicy realizowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną w formie dodatkowych zajęć z języka polskiego i wyrównawczych, zajęć logopedycznych oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.

(akta kontroli str. 356-359)

Dodatkowe zajęcia z języka polskiego (wyrównawcze) zorganizowano w:

- roku 2017/2018 dla czworga nowoprzybyłych uczniów w roku 2017/2018 (do 6 maja 2018 r. dla trojga – uczeń przybył do Szkoły w II semestrze roku 2017/2018),
- roku 2018/2019 dla czworga uczniów (do 27 lutego 2019 r. dla trojga - uczeń przybył do Szkoły w trakcie roku szkolnego – 7 stycznia 2019 r.) oraz ponadto dla czworga przyjętych do Szkoły w roku 2017/2018, którzy kontynuowali te zajęcia;
- roku 2019/2020 dla trojga uczniów oraz ponadto dla trojga przyjętych do Szkoły w roku 2017/2018 oraz dla trojga przyjętych w roku 2018/2019 – którzy kontynuowali te zajęcia.

(akta kontroli str. 360-500)

Powyższe zajęcia zostały zorganizowane (zainicjowane) w oparciu o wnioski rodziców, nauczycieli – wychowawców oraz pedagoga szkolnego.

(akta kontroli str. 140-150, 501-504, 524-538)

Zajęcia były prowadzone indywidualnie oraz grupowo (w roku 2017/2018 – jedna grupa dwuosobowa, zajęcia indywidualne dla trojga uczniów, w roku 2019/2020 – dwie grupy dwuosobowe, zajęcia indywidualne dla dwójga uczniów, 2019/2020 – zajęcia indywidualne dla trojga uczniów).

Fakt prowadzenia zajęć był dokumentowany w dziennikach (prowadzonych w formie elektronicznej). Każdy dziennik dokumentował prowadzenie zajęć w ramach jednego roku szkolnego objętego kontrolą. Dzienniki zawierały następujące pozycje wypełniane przez nauczycieli: datę, temat, imię i nazwisko ucznia/-ów, oddział do którego uczeń uczęszczał, wymiar godzinowy przeprowadzonych zajęć. Dzienniki zawierały ponadto kategorię zajęć: „nauczanie indywidualne – nauka języka polskiego”.

Dziennik na rok szkolny 2017/2018 był wypełniany przez 13 nauczycieli, na rok 2018/2019 przez 16 nauczycieli oraz na rok 2019/2020 przez 11 nauczycieli. W dziennikach (2017/2018 – 2019/2020) odnotowano zajęcia dla sześciorga nowoprzybyłych uczniów z zagranicy, które prowadzone były przez nauczycieli matematyki, historii i języka angielskiego, i które zgodnie z przedstawionymi wydatkami Szkoły zostały rozliczone jako zajęcia wyrównawcze.

Dane wprowadzone do dziennika za rok 2018/2019 przez ośmiu z 16 nauczycieli (50 %) nie zawierały danych uczniów (146 z 392 pozycji – 37 %). Natomiast w przypadku zajęć prowadzonych przez trzech nauczycieli (19 %) wskazany temat uniemożliwiał identyfikację treści lekcji (162 z 204 pozycji – 79 %).

²⁷ Statut Szkoły z 2015 r. przyjęty 31 sierpnia 2015 r. (dalej: „Statut z 2015 r.”), Statut z 2017 r., Statut z 2019 r.

Ponadto do dzienników za rok 2017/2018 oraz 2018/2019 wprowadzono dane dotyczące 20 uczniów (odpowiednio dziewięciorga uczniów w roku 2017/2018 oraz 11 w roku 2018/2019) korzystających z zajęć w nich dokumentowanych, którzy nie byli uczniami przybywającymi z zagranicy.

Do dzienników na lata 2017/2018 – 2019/2020 nie wprowadzono wobec wszystkich nowoprzybyłych uczniów z zagranicy: ocen ich postępów i wniosków dotyczących dalszej pracy.

(akta kontroli str. 360-497)

Zajęcia logopedyczne zorganizowano w latach 2017/2018 – 2018/2019 dla jednego ucznia. W roku 2017/2018 z inicjatywy rodzica (wniosek) i logopedy, który sporządził diagnozę logopedyczną („Karta mowy ucznia”) oraz w roku szkolnym 2018/2019 z inicjatywy poradni psychologiczno-pedagogicznej. Dyrektor ustaliła okres udzielenia pomocy - każdorazowo na cały rok szkolny oraz wymiar godzinowy zajęć – jedna godzina w tygodniu, a także uzyskała zgodę rodzica na każdy rok szkolny na objęcie ucznia zajęciami logopedycznymi. Zajęcia były prowadzone w grupie trzyosobowej. Zajęcia dokumentowano w dziennikach logopedycznych sporządzonych oddzielnie na każdy rok szkolny. Dzienniki logopedyczne zawierały imię i nazwisko prowadzącego, terminy i tematy zajęć. W dziennikach nie odnotowywano ocenę postępów ucznia. Logopeda w roku 2017/2018 oraz 2018/2019 sporządził program terapii ucznia oraz wnioski (na zakończenie każdego roku szkolnego) stwierdzające potrzebę dalszej pracy z uczniem. Zgodnie z opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz wnioskiem logopedy, Dyrektor wnioskowała do rodziców o objęcie ucznia zajęciami korekcyjno-kompensacyjnymi w roku 2018/2019 oraz o kontynuację zajęć logopedycznych w roku 2019/2020, jednak nie uzyskała zgody rodzica.

(akta kontroli str. 505-523)

Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu były realizowane zgodnie z art. 26a ust. 2 pkt 4 ustawy prawo oświatowe w ramach zajęć z doradztwa zawodowego dla klas VII-VIII SP i I-III gimnazjum. Zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 28 marca 2017 r. oraz z 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół²⁸ wymiar zajęć wynosił 10 godzin w stosunku rocznym. Zajęcia dokumentowano w dziennikach lekcyjnych. Z zajęć korzystało w 2018/2019 oraz w 2019/2020 troje (w tym w roku 2019/2020 dwoje kontynuowało) nowoprzybyłych uczniów z zagranicy w ramach zajęć dla danego oddziału.

(akta kontroli str. 356-359)

Pedagog szkolny rozpoznawał specyficzne potrzeby psychofizyczne wszystkich nowoprzybyłych w latach 2017/2018 – 2019/2020 uczniów oraz dokumentował te działania. Rozpoznawanie ww. potrzeb odbywało się poprzez spotkania „na wejściu” z nauczycielami-wychowawcami ww. uczniów i psychologiem szkolnym oraz w dalszej kolejności spotkania z uczniem i rodzicami ucznia. Czynności te dokumentował w drodze „Diagnozy specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci” (określenie kolejności działań diagnostycznych, dydaktycznych, wychowawczych) oraz „Indywidualnej karty ucznia”, zawierającej charakterystykę ucznia, jego najważniejsze problemy i podjęte działania oraz wykaz spotkań w sprawie ucznia). Wszystkie sporządzone diagnozy dla nowoprzyjętych uczniów z zagranicy stwierdzały potrzebę objęcia ucznia dodatkowymi zajęciami z języka polskiego oraz potrzebę obserwacji pod kątem postępów uczniów w zakresie integracji ze środowiskiem klasowym i szkolnym.

(akta kontroli str. 501-504)

²⁸ Dz. U. z 2017 r., poz. 703 (uchylony z dniem 1 września 2019 r.), Dz. U. z 2019 r. poz. 639.

1.6 W obowiązujących w badanym okresie Statutach Szkoły²⁹ uregulowano WSO.

WSO uregulowany w Statucie z 2015 r. nie zawierał odmiennych w stosunku do pozostałych uczniów Szkoły zasad oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów przybywających z zagranicy.

W WSO uregulowanych w Statutach z 2017 r. i z 2019 r. ujęto następujące regulacje odnoszące się do uczniów klas IV-VIII SP i I-III gimnazjum przybywających z zagranicy:

- ustalenie uczniom przybywającym z zagranicy dwumiesięcznej karencji - niewystawianiu ocen niedostatecznych;
- ustalenie ogólnych sformułowanych kryteriów stopnia znajomości języka polskiego oraz predyspozycji ucznia przy ustalaniu ocen z poszczególnych przedmiotów.

W WSO odnoszących się do uczniów edukacji wczesnoszkolnej oraz w „klasowych kryteriach oceniania” dla poszczególnych roczników z przedmiotów: język polski, matematyka, historia, geografia i biologia, nie uwzględniono wypoziomowanych wymagań, powiązanych ze skalą stopni szkolnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego, a także ustaleń odnoszących się do sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 539-581, 907-1001)

1.7 W okresie objętym kontrolą troje uczniów przybywających z zagranicy uczęszczających do Szkoły brało udział w egzaminie gimnazjalnym (dalej: „egzamin”), w tym dwoje z dostosowanymi warunkami i formą egzaminu (jeden w roku 2017/2018 i jeden w roku 2018/2019).

(akta kontroli str. 582-587)

Dyrektor wyjaśniła, że w przypadku jednego ucznia przybywającego z zagranicy uczęszczającego do Szkoły rodzice oraz nauczyciele nie wnioskowali o dostosowanie warunków i formy egzaminu, gdyż uczeń przebywał w polskiej szkole od 2013 roku (w Szkole od 2015 r.) i w wysokim stopniu opanował umiejętność posługiwania się językiem polskim.

(akta kontroli str. 585-586)

Nauczyciele, rodzice uczniów, Dyrektor oraz rada pedagogiczna w terminie podejmowali działania wskazane w Komunikacie Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej³⁰ z 1 września 2017 r. i z 20 sierpnia 2018 r. (dalej: „Komunikat”) wydanym na podstawie art. 9a ust.2 pkt 10 lit. a tire trzecie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³¹ oraz wskazane w rozporządzeniu MEN z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego³².

Nauczyciele (wychowawca oddziału) zapoznali rodziców w trakcie zebrania z rodzicami z możliwymi sposobami dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego w roku 2017/2018 i 2018/2019, odpowiednio w terminach: 19 września 2017 r., 18 września 2018 r. (termin wynikający z Komunikatu - 30 września).

²⁹ Statut z 2015 r., Statut z 2017 r., Statut z 2019 r.

³⁰ Komunikat w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2017/2018.

Komunikatu z 20 sierpnia 2018 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2018/2019.

³¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 ze zm.

³² Dz. U. z 2016 r. poz. 2223 ze zm.

Rodzice dwojga uczniów przybywających z zagranicy, przystępujących do egzaminu w roku 2017/2018 (jeden uczeń) oraz w roku 2018/2019 (jeden uczeń) złożyli wnioski o dostosowanie dla ich dzieci form i warunków przeprowadzenia egzaminu.

W sprawie tych samych uczniów wnioski o dostosowanie form i warunków egzaminu złożył pedagog szkolny. Wnioski pedagoga zawierały wykaz warunków i form przeprowadzenia egzaminu:

- arkusze dostosowane do potrzeb zdających (część I i II egzaminu);
- przedłużenie czasu (część I i II egzaminu);
- przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali (część I i II egzaminu);
- możliwość korzystania ze słownika dwujęzycznego (polsko-obcojęzycznego i obcojęzyczno-polskiego) w wersji papierowej lub elektronicznej (część I i II egzaminu);
- zastosowanie szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego, jak dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.

Rada pedagogiczna podjęła uchwały nr XII/17/18 oraz nr XVI/18/19 pozytywnie opiniujące przystąpienie dwojga uczniów przybywających z zagranicy do egzaminu odpowiednio w 2017/2018 i 2018/2019 r. z dostosowanymi formami i warunkami wskazanymi we wnioskach pedagoga szkolnego (w terminie: 26 października 2017 r., 28 września 2018 r.).

Dyrektor poinformowała na piśmie rodziców uczniów przystępujących do egzaminu o wskazanych przez radę pedagogiczną sposobach dostosowania form i warunków przeprowadzenia egzaminu, odpowiednio w terminie 3 listopada 2017 r., 20 listopada 2018 r. (termin wynikający z Komunikatu - 20 listopada).

Rodzice uczniów przystępujących do egzaminu złożyli pisemne oświadczenie o korzystaniu ze wskazanych przez Dyrektora sposobów dostosowania form i warunków przeprowadzenia egzaminu, odpowiednio w terminie 7 listopada 2017 r., 20 listopada 2018 r. (termin wynikający z Komunikatu - 23 listopada).

Dyrektor złożyła do Dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku (dalej: „OKE”) wnioski w sprawie porozumienia o dostosowanie warunków i form przeprowadzenia egzaminu dla uczniów przystępujących do egzaminu³³. Dyrektor OKE pismem z 15 listopada 2017 r. i 28 listopada 2018 r. wyraził zgodę na udział uczniów przystępujących do egzaminu z dostosowanym arkuszem i zmienionymi warunkami.

Dyrektor przekazała w postaci elektronicznej Dyrektorowi OKE za pośrednictwem aplikacji „HERMES” wykaz uczniów Szkoły przystępujących do egzaminu, odpowiednio w terminie: 27 listopada 2017 r., 26 listopada 2018 r. (termin wynikający z Komunikatu - 30 listopada).

Nauczyciele Szkoły sporządzali analizy wyników egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w roku 2017/2018 (języka polskiego, matematyki, języka angielskiego, historii), które odnosiły się do ogółu uczniów zdających ten egzamin, bez wyodrębniania wyników uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 588-635)

1.8 Dla uczniów Szkoły niebędących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu, placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju ich pochodzenia działająca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe ich narodowości nie organizowały w okresie objętym kontrolą nauki języka i kultury kraju pochodzenia (nie zwracały się w okresie objętym kontrolą do Szkoły o zorganizowanie ww. zajęć).

³³ Nie określono terminu, wykonanie: 7 listopada 2017 r., 14 listopada 2018 r.

Szkolne Programy Wychowawczo-Profilaktyczne sporządzone kolejno na lata 2017/2018 – 2019/2020 nie przewidywały organizacji wydarzeń związanych z krajem pochodzenia uczniów Szkoły będących cudzoziemcami.

Szkoła nie sporządzała sprawozdań z wykonania Szkolnych Programów Wychowawczo-Profilaktycznych za lata 2017/2018 – 2018/2019.

Dyrektor wyjaśniła, że w Szkole nie odnotowano przypadków nietolerancji wobec uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 636-744, 1029-1071)

1.9 W Szkole nie ustanowiono wewnętrznych regulacji dotyczących organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli Szkoły.

Dyrektor w Planach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego nauczycieli (dalej: „plan WDN”) sporządzonych kolejno na lata 2017/2018 – 2019/2020 określała metody i narzędzia diagnozowania potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, tj.:

- na rok 2017/2018 - poprzez rozmowy, dyskusje, ankiety. Nie wskazano na potrzeby doskonalenia zawodowego nauczycieli w obszarze kształcenia uczniów przybywających z zagranicy;
- na rok 2018/2019 i 2019/2020 - poprzez rozmowy i dyskusje w zespołach przedmiotowych; ankiety dla nauczycieli; „analizę środowiska uczniowskiego i jego potrzeb, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci nowoprzyjętych do szkoły, zwłaszcza powracających po dłuższym pobycie za granicą lub obcokrajowców”. Potrzeby takie przewidywały plany WDN na rok 2018/2019 – 2019/2020 („Nabycie umiejętności pokonywania bariery językowej i kulturowej podczas pracy z uczniem obcojęzycznym–powracającym po dłuższym pobycie zagranicą lub obcokrajowcem”).

Do planu WDN na rok 2017/2018 oraz 2018/2019 załączono wypełnione przez nauczycieli ankiety, sporządzone w formie listy proponowanych szkoleń dla rady pedagogicznej oraz zaplanowanych studiów podyplomowych, szkoleń, kursów (temat, forma, podpis). Ankiety (listy) zostały wypełnione w roku 2017/2018 przez dwóch spośród 111 nauczycieli (2 %) oraz w roku 2018/2019 przez ośmiu spośród 109 nauczycieli (7 %) Szkoły. Jeden nauczyciel (lista na rok 2017/2018) wpisał temat i formę kształcenia: „Nauczanie języka polskiego jako obcego/studia podyplomowe”.

W planach WDN na lata 2017/2018 – 2019/2020 wskazano podstawy ich sporządzenia, które nie zawierały wszystkich elementów wymaganych § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli³⁴ (dalej: „rozporządzenie w sprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli z 2002 r.”) oraz w § 3 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli³⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie doskonalenia zawodowego z 2019 r.”). Dyrektor wyjaśniła, że plany WDN na lata 2017/2018 – 2019/2020 zostały sporządzone z uwzględnieniem wyników ewaluacji zewnętrznych, wyników egzaminu gimnazjalnego, wymagań wobec szkół i placówek określonych w przepisach

³⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. z 2002 r. Nr 46 poz. 430 ze zm.).

³⁵ Rozporządzenie MEN z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1653).

wydanych na podstawie art. 44 ust. 3 ustawy prawo oświatowe (wymagania wymienione pod nr 1, 2, 5, 6, 7, 8 dla SP załącznika do rozporządzenia MEN z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek³⁶) oraz wniosków nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego, a niewskazanie tych elementów w podstawach opracowania planów WDN jest ewidentną pomyłką pisarską. Przedłożyła przy tym uwzględnione przez nią m.in. dwa protokoły zespołu przedmiotowego historii oraz jeden zespołu przedmiotowego – humanistycznego, w których wskazano potrzeby szkoleniowe nauczycieli.

W planie WDN na rok 2018/2019 przewidziano jedną formę doskonalenia nauczycieli „Szkolenie dla nauczycieli języka polskiego w zakresie pokonywania bariery językowej i kulturowej podczas pracy z uczniem obcojęzycznym (nauczanie języka polskiego jako języka obcego)”. Szkolenie przeprowadził nauczyciel języka polskiego, który brał w roku 2017/2018 udział w studiach podyplomowych pn.: „Nauczanie języka polskiego jako obcego”. Ze szkolenia (spotkania) przeprowadzonego 8 października 2018 r. sporządzono protokół³⁷.

(akta kontroli str. 777-797, 820, 1002-1021)

W Szkole nie sporządzano rocznych sprawozdań z wykonania planów WDN.

W okresie od 2017 do zakończenia czynności kontrolnych jeden nauczyciel (języka polskiego) w latach 2017/2018 (spośród 54, którzy w tym okresie prowadzili lekcje z uczniami przybywającymi z zagranicy, tj. 2 %) korzystał z doskonalenia zawodowego sprofilowanego do potrzeb kształcenia uczniów przybywających z zagranicy (ukończył dwusemestralne studia podyplomowe organizowane przez Wyższą Szkołę Bankową w Gdańsku, pn. „Nauczanie języka polskiego jako obcego”, w wymiarze 188 godzin - 108 praktycznych, 80 teoretycznych, koszt – 3.320,00 zł, dofinansowanie wyniosło 80 % - 2.656,00 zł)³⁸.

(akta kontroli str. 745-770, 809-819)

Dyrektor zachęcała nauczycieli w trakcie posiedzenia Rady Pedagogicznej (Protokół 1/19/20 z 29 sierpnia 2019 r.) do doskonalenia zawodowego w obszarze „nauczania języka polskiego jako obcego”. Nauczyciel (języka polskiego) złożył wniosek o dofinansowanie studiów podyplomowych w proponowanym obszarze na następny rok szkolny („Język polski dla obcokrajowców”, dwusemestralne studia podyplomowe, Uniwersytet Gdańsk, koszt – 3.200,00 zł). Wniosek zawierał elementy wskazane w § 3 ust. 3 rozporządzenie w sprawie doskonalenia zawodowego z 2019 r.³⁹.

(akta kontroli str. 776, 798-808)

Ww. formy doskonalenia zawodowego – studia podyplomowe pn. Nauczanie języka polskiego jako obcego/Język polski dla obcokrajowców, nie były wskazane w planach WDN na lata 2017/2018 oraz 2019/2020. W planie WDN na rok 2018/2019 wskazano zadanie – „podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie warsztatu pracy przez nauczycieli”; sposób realizacji – „nauczanie języka polskiego jako obcego”; wykonawcy – zainteresowani nauczyciele. Dyrektor nie przedstawiła dokumentów świadczących o realizacji tego zadania.

(akta kontroli str. 777-792)

³⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1611 ze zm.

³⁷ Protokół nr 193/2018 stwierdzał udział w szkoleniu nauczycieli języka polskiego (bez podania ich liczby oraz wymiaru godzinowego) oraz wskazujący zagadnienia omówione na szkoleniu: gramatyka, artykulacja, pisownia języka polskiego, znaczenie języka, którym dziecko dotychczas się posługiwało (słowiański, niesłowiański), psychologiczne aspekty nauczania języka polskiego jako obcego.

³⁸ Nauczyciel złożył w tej sprawie 15 listopada 2017 r. oraz 23 kwietnia 2018 r. podania w przedmiocie dofinansowania odpowiednio I oraz II semestru ww. studiów podyplomowych.

³⁹ Imię, nazwisko; forma i nazwa, koszt, uzasadnienie - podniesienie kwalifikacji i efektywności nauczania.

Psycholog szkolny 26 września 2018 r. brała udział w konferencji Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku pt. „Edukacja w obliczu migracji” w wymiarze pięciu godzin („pytanie definiujące cel konferencji: Czy pomorskie szkoły gotowe są na przyjęcie uczniów z doświadczeniem migracji? Jakie zmiany niesie za sobą ich obecność?”).

W okresie poprzedzającym okres objęty kontrolą jeden nauczyciel uczestniczył w szkoleniu dotyczącym kształcenia uczniów przybywających z zagranicy⁴⁰.

(akta kontroli str. 771-775)

Dyrektor złożyła do Gminy w ustawowym terminie wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Ostatnie sprawozdanie ze sposobu wykorzystania środków przyznanych na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli (za rok budżetowy 2016) Dyrektor złożyła do Gminy 31 marca 2017 r. Dyrektor nie składała kolejnych sprawozdań ze sposobu wykorzystania środków przyznanych na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwagi na uchylenie tego obowiązku z dniem 1 stycznia 2016 r.⁴¹.

(akta kontroli str. 821-850)

1.10 Dyrektor sporządziła w latach szkolnych 2017/2018 -2019/2020 trzy „Plany nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dyrektora” (dalej: „plan nadzoru”) oraz dwa „Sprawozdania z nadzoru pedagogicznego” (dalej: „sprawozdanie”) – każdy obejmował jeden rok szkolny.

W sprawozdaniach wykazano ewaluację wewnętrzną dwóch zagadnień (po jednym w roku 2017/2018 i 2018/2019), kontrolę 17 zagadnień (10 w roku 2017/2018, siedem w roku 2018/2019), wspomaganie nauczycieli w sześciu formach⁴² (trzy w roku 2017/2018, trzy w roku szkolnym 2018/2019), monitorowanie pracy Szkoły w czterech obszarach (dwa w roku 2017/2018, dwa w roku 2018/2019). Spośród ww. form nadzoru pedagogicznego, tylko jedna odnosiła się do kontrolowanego obszaru – wspomaganie nauczyciela języka polskiego poprzez dofinansowanie studiów podyplomowych w roku 2017/2018 pn. „Nauka języka polskiego jako obcego”.

W planie nadzoru na rok 2019/2020 zaplanowano ewaluację wewnętrzną w jednym obszarze, kontrolę wewnętrzną w pięciu obszarach, wspomaganie nauczycieli w trzech formach, monitoring w czterech obszarach. Spośród zaplanowanych na rok 2019/2020 form nadzoru pedagogicznego, tylko jedna odnosiła się do kontrolowanego obszaru – wspomaganie poprzez organizację szkoleń i porad dla całej rady pedagogicznej – „Praca z uczniem innej narodowości – cudzoziemiec w szkole. Szkoła wielonarodowościowa”. Szkolenie wskazano również w planie WDN na rok 2019/2020, gdzie określono jego termin (marzec),

⁴⁰ „Nauczanie przedmiotowe w klasie wielokulturowej”, 4 listopada 2015 r., Organizator: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji, Urząd ds. Cudzoziemców, wymiar – 7 godzin.

⁴¹ Na mocy rozporządzenia MEN z dnia 10 listopada 2015 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. z 2015 r. poz. 1973).

⁴² Wspomaganie polegało na: 1) organizowaniu szkoleń i porad (m.in. Praca w klasie integracyjnej, Szkolenie dla zespołów nadzorujących egzamin gimnazjalny – 2017/2018; Uczeń generacji Z, Współpraca z rodzicami, Modele pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych – 2018/2019); 2) motywowaniu do doskonalenia zawodowego (dostarczanie informacji o możliwości doskonalenia zawodowego, dofinansowanie m.in. jednemu nauczycielowi studia podyplomowe w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego – 2017/2018; przydzielanie dodatku motywacyjnego, dostarczanie informacji o możliwości doskonalenia zawodowego – 2018/2019); 3) diagnozie pracy szkoły (m.in. organizowanie zebrań zespołów przedmiotowych w celu analizy przeprowadzonego próbnego egzaminu gimnazjalisty, organizowanie spotkań zespołów klasowych w przypadku problemów wychowawczych, organizowanie spotkań integracyjnych – 2017/2018; diagnoza osiągnięć dydaktycznych zewnętrznych, diagnoza osiągnięć edukacyjnych wewnętrznych, diagnoza w obszarze wychowania – 2018/2019).

wykonawców (wszyscy nauczyciele) oraz tytuł („Praca z uczniem innej narodowości – cudzoziemiec w szkole. Szkoła wielonarodowościowa”).

W okresie objętym kontrolą nie prowadzono w szkole ewaluacji zewnętrznej i kontroli zewnętrznych dotyczących zagadnień związanych z edukacją uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 851-906)

Stwierdzone
nieprawidłowości

1. Dyrektor nie udokumentowała ustaleń z Gminą w zakresie organizacji dodatkowych zajęć z języka polskiego i wyrównawczych dla uczniów przybywających z zagranicy:

- tygodniowego rozkładu i wymiaru dodatkowych zajęć z języka polskiego na rok 2017/2018 dla jednego nowego ucznia oraz na rok 2019/2020 dla trojga nowych uczniów;
- tygodniowego rozkładu zajęć dodatkowych z języka polskiego na rok 2017/2018 dla trojga nowych uczniów oraz na rok 2018/2019 dla czworga nowych uczniów;
- tygodniowego rozkładu zajęć wyrównawczych na rok 2017/2018 dla trojga nowych uczniów, na rok 2018/2019 dla trojga nowych uczniów oraz na rok szkolny 2019/2020 dla jednego nowego ucznia.

Zgodnie z § 17 ust. 3 i § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy Dyrektor ustala w porozumieniu z Gminą tygodniowy rozkład i wymiar godzin dodatkowych zajęć z języka polskiego oraz tygodniowy rozkład zajęć wyrównawczych. W myśl § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁴³, rozkład zajęć musi uwzględniać równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, zróżnicowanie zajęć w każdym dniu oraz możliwości psychofizyczne uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.

Dyrektor wyjaśniła, że tygodniowy rozkład oraz wymiar godzin dodatkowych zajęć z języka polskiego oraz zajęć wyrównawczych zawsze ustalała w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę. W praktyce odbywa się to podczas bezpośredniej rozmowy. Pisemne wnioski, podobnie jak arkusz, obejmują tylko ogólną liczbę godzin przeznaczoną na zajęcia dla obcokrajowców i uczniów powracających z zagranicy (język polski + zajęcia wyrównawcze).

(akta kontroli str. 93-110, 134-135, 380-497, 1012-1015, 1018-1019)

Zdaniem NIK Szkoła nie zachowała należytej ścieżki audytu. Wszelkie uzgodnienia z Gminą powinny być dokumentowane w sposób umożliwiający odtworzenie procesu podejmowania decyzji, a także osób w nim uczestniczących.

2. Z zajęć dodatkowych z języka polskiego oraz wyrównawczych organizowanych dla uczniów przybywających z zagranicy w latach 2017/2018 oraz 2018/2019 korzystało 20 uczniów niebędących przybywającymi z zagranicy:

- w roku 2017/2018 sześcioro uczniów 17 kwietnia 2018 r., jeden uczeń 17 kwietnia 2018 r. i 13 czerwca 2018 r., jeden uczeń 6 listopada 2017 r., jeden uczeń 6 kwietnia 2018 r. – w wymiarze jednej godziny każdy uczeń;
- w roku 2018/2019 dwoje uczniów 14 grudnia 2018 r., jeden uczeń 21 grudnia 2018 r., jeden uczeń 16 listopada 2018 r., dwoje uczniów 7 grudnia 2018 r., jeden uczeń 6 maja 2019 r., jeden uczeń 20 maja 2019 r. i 27 maja 2019 r.,

⁴³ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.

jeden uczeń 3 czerwca 2019 r., jeden uczeń 3 czerwca 2019 r. i 10 czerwca 2019 r., jeden uczeń 8 maja 2019 r. i 15 maja 2019 r. – w wymiarze jednej godziny każdy uczeń.

Dyrektor wyjaśniła, że wprowadzenie danych uczniów niebędących powracającymi z zagranicy podczas zajęć dodatkowych dla uczniów Szkoły powracających z zagranicy jest ewidentną pomyłką i niedopatrzaniem nauczycieli. Nauczyciele omyłkowo zaprosili uczniów niebędących uczniami przybywającymi z zagranicy na te zajęcia.

(akta kontroli str. 37-39, 381-497, 1016-1017, 1020-1021)

Skutkiem tego działania było w roku 2017/2018 w trzech przypadkach zmiana charakteru zajęć z indywidualnych na grupowe i w jednym przypadku zmiana przeznaczenia zajęć oraz w roku 2018/2019 w dwóch przypadkach zmiana charakteru zajęć z indywidualnych na grupowe, w jednym przypadku zmiana liczebności grupy z dwóch do trzech osób oraz w jednym z dwóch do czterech osób, w sześciu przypadkach zmiana przeznaczenia zajęć.

3. Wprowadzone do dziennika za rok 2018/2019 pozycje zajęć prowadzonych przez ośmiu z 16 nauczycieli (50 %) nie zawierały informacji o imieniu, nazwisku i nazwie oddziału ucznia biorącego udział w zajęciach (146 z 392 pozycji – 37 %). Natomiast w przypadku zajęć prowadzonych przez trzech nauczycieli (19 %) wskazany temat uniemożliwiał identyfikację treści lekcji (162 z 204 pozycji – 79 %).

Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną niepełnego uzupełnienia obowiązkowych rubryk w dzienniku zajęć za 2018/2019 rok było incydentalne niedopatrzanie nauczycieli.

(akta kontroli str. 381-497, 1012-1015, 1018-1019)

Skutkiem zaniechań było niezachowanie należytej ścieżki audytu, tj. możliwości zweryfikowania czy zajęcia były realizowane dla uczniów dla których były przeznaczone (przybywający z zagranicy) oraz czy treść zajęć była zgodna z ich przeznaczeniem.

4. Dzienniki oraz dzienniki logopedyczne za lata 2017/2018 – 2018/2019 nie zawierały wymaganych § 11 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁴⁴, ocen postępów uczniów i wniosków co do dalszej pracy z uczniami przybywającymi z zagranicy (ośmiu uczniów) oraz ocen postępów ucznia w zakresie udzielonej pomocy logopedycznej.

Dyrektor wyjaśniła, że całą dokumentację dotyczącą uczniów powracających z zagranicy prowadzi się w systemie elektronicznym Librus, który jak się okazało nie spełnia wymogów rozporządzenia w tym zakresie. Postępy uczniów były oceniane na bieżąco oceną słowną podczas zajęć dodatkowych oraz poprzez

oceny wpisywane do dziennika Librus, zgodnie z WSO, w trakcie zajęć wynikających z planu lekcji.

(akta kontroli str. 381-497, 514-522, 1012-1015, 1020-1021)

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej nauczyciele prowadzący dodatkowe zajęcia z języka polskiego, wyrównawcze i logopedyczne mają obowiązek dokonywania oceny efektywności udzielanej uczniom pomocy i formułowania wniosków dotyczących dalszej pracy z uczniem

⁴⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1646, ze zm.

(§ 20 ust. 9), zaś dokumentowanie tych czynności odbywa się na zasadach opisanych w rozporządzeniu w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (§ 22 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w związku z § 11 ust. 3 rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji), tj. w drodze dzienników i dzienników zajęć logopedycznych.

Skutkiem tych zaniechań było niezachowanie należytej ścieżki audytu w zakresie oceny postępów uczniów w ramach udzielonej im pomocy. Ponadto oceny te stanowią podstawę ewentualnych działań Dyrektora, o których mowa w § 20 ust. 11 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. w przypadku, gdy pomoc nie przyniosła efektów, Dyrektor występuje do poradni psychologiczno-pedagogicznej o dokonanie pogłębionej specjalistycznej diagnozy problemu ucznia w celu wskazania sposobu jego rozwiązania.

5. Dyrektor nierzetelnie sprawowała nadzór pedagogiczny nad nauczaniem uczniów przybywających z zagranicy, m.in. w planach nadzoru nie uwzględniono form nadzoru odnoszących się do edukacji ww. uczniów. Prowadzony przez Dyrektora nadzór w formie kontroli dokumentacji przebiegu nauczania stwierdził jedynie, że „większość nauczycieli systematycznie prowadzi dokumentację przebiegu nauczania”, natomiast z kontroli NIK wynika, że dzienniki nauczania były prowadzone nierzetelnie w zakresie opisanym w pkt 2, 3, 4 (obszar – stwierdzone nieprawidłowości).

Dyrektor wyjaśniła, że nie istniała potrzeba uwzględnienia nadzoru w zakresie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy, a przyczyną niepełnego uzupełnienia dzienników było incydentalne niedopatrzenie nauczycieli.

(akta kontroli str. 381-497, 514-522, 851-880, 1012-1015, 1022-1023)

NIK nie podziela tego poglądu. Zgodnie z § 23 ust. 2 rozporządzenia z 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁴⁵, Dyrektor opracowując plan nadzoru pedagogicznego uwzględnia wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole w poprzednim roku szkolnym. Skutecznie przeprowadzony przez Dyrektora nadzór (kontrola) dzienników i dzienników logopedycznych powinien ujawnić nieprawidłowości wskazane w pkt 2, 3, 4 niniejszego Wystąpienia pokontrolnego (obszar - stwierdzone nieprawidłowości) oraz skutkować ujęciem tego zagadnienia w planach nadzoru na lata kolejne.

6. W przypadku jednego z 14 uczniów (2018/2019) Szkoła nie wprowadziła do SIO informacji o korzystaniu przez niego z dodatkowych zajęć z języka polskiego (w okresie od 28 lutego 2019 r. do 17 czerwca 2019 r.). Było to niezgodne z art. 30 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o SIO⁴⁶ (dalej: „ustawa o SIO”), który zobowiązuje Szkołę do przekazywania ww. informacji do bazy danych SIO, w terminie 7 dni od dnia, w którym nastąpiła zmiana w stanie faktycznym.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora wynika, że działanie to było nieumyślne. Przyczyną tego mogła być duża ilość powierzonych obowiązków i specyfika pracy w sekretariacie (obsługa uczniów, hałas).

(akta kontroli str. 67-78, 1024-1028)

Skutkiem tego zaniechania było przekazanie odbiorcom danych w SIO niezgodnych z prawdą informacji dotyczących liczby uczniów Szkoły

⁴⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1658, ze zm.

⁴⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1942.

korzystających z dodatkowych zajęć z języka polskiego w II semestrze roku szkolnego 2018/2019.

7. Cztery z 11 oświadczeń o miejscu zamieszkania rodziców kandydata starającego się o przyjęcie do szkoły, stanowiące załącznik do zgłoszenia, o którym mowa w art. 151 ustawy prawo oświatowe, nie zawierały klauzuli wymaganej ust. 3 przedmiotowego przepisu. Natomiast w dwóch przypadkach powyższe oświadczenia zawierały klauzulę z błędną podstawą prawną oraz błędnym wymiarem ewentualnej kary (wskazano art. 233 § 1 zamiast art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny⁴⁷, wskazano odpowiedzialność za składanie fałszywych zeznań zamiast fałszywych oświadczeń; wskazano wymiar kary do 3 lat pozbawienia wolności, zamiast od 6 miesięcy do 8 lat).

Zastępca Dyrektora wyjaśniła, że wykorzystywano w Szkole kilka wzorów kart zgłoszenia. Niektóre zawierały błędne oświadczenie, inne zaś ich nie posiadały w ogóle. Wówczas starano się załączyć takie oświadczenie w drodze odrębnego dokumentu, o czym zdarzyło się w kilku przypadkach zapomnieć. Zapomniano także zmienić ww. klauzulę. Aktualnie wzór karty został uaktualniony i zawiera prawidłowo zredagowane oświadczenie (wzór załączono do wyjaśnień – zawiera on prawidłowo zredagowane oświadczenie – klauzulę, o której mowa w art. 151 ust. 3 ustawy prawo oświatowe).

(akta kontroli str. 111, 117-128, 1024-1028)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Wnioski

Ustanowić w Szkole mechanizmy kontrolne zapewniające:

- dokumentowanie uzgodnień z Gminą w sposób umożliwiający odtworzenie procesu ustalania tygodniowego rozkładu i wymiaru zajęć dodatkowych z języka polskiego i tygodniowego rozkładu zajęć wyrównawczych dla uczniów przybywających z zagranicy, o których mowa w § 17 ust. 3 i § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia uczniów przybywających z zagranicy;
- rzetelne prowadzenie dzienników zajęć dodatkowych z języka polskiego, wyrównawczych oraz logopedycznych, zgodnie z § 11 ust. 3 rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji;
- wykorzystywanie godzin na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego i wyrównawczych zgodnie z ich przeznaczeniem;
- rzetelne sprawowanie przez Dyrektora nadzoru pedagogicznego;
- wprowadzanie danych do SIO, zgodnie z art. 30 ustawy o SIO.

Uwagi

Dla trojga uczniów przybywających z zagranicy będących obywatelami polskimi zorganizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego z przekroczeniem limitu 12 miesięcy określonego w art. 165 ust. 9 ustawy prawo oświatowe. W ocenie NIK działania te były prowadzone w interesie uczniów.

⁴⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1950, ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 31 grudnia 2019 r.

Kontroler

Mariusz Gromadziński

Starszy inspektor kontroli państwowej

Gromadziński M.
podpis

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Gdańsku

z up.

WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Teresa Sawicka
Teresa Sawicka

